

Світлана Белікова, к. ю. н.

Інна Єрмоєнко

Національна академія прокуратури України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО, ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИКА ТА ПРОКУРОРА З МЕТОЮ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В СУДІ

Svitlana Belikova, PhD in Law

Inna Yeromenko,

National Prosecution Academy of Ukraine

ACTUAL PROBLEMS OF INTERACTION BETWEEN INVESTIGATOR, PROCEDURAL LEADER AND PROSECUTOR WITH THE PURPOSE OF REPRESENTATION OF THE STATE INTERESTS IN A COURT

The article reveals the concept of interaction between investigator, procedural leader and prosecutor with the purpose of representation of interests of the state in the court; determines the types and forms of such interaction, ways to improve its effectiveness and measures to compensate for harm caused by a criminal offense, advantages and requirements for presenting a civil claim in criminal proceedings. The specifics of the interaction between the procedural leader and the prosecutor when the suit is filed outside the criminal proceedings are highlighted. The resulted examples on formation of an evidentiary base which in future will serve as a guarantee of real provision of compensation for losses (harm) caused to the state.

Keywords: interaction, investigator, procedural leader, prosecutor, compensation for damages, civil suit in criminal proceedings, representation of the state interests in a court.

В умовах сьогодення все більшої актуальності набуває взаємодія слідчого, процесуального керівника та прокурора з представництва інтересів держави в суді. Незважаючи на те, що у чинному процесуальному законодавстві поняття «взаємодія» чітко не визначено, але вона фактично застосовується у практичній діяльності органів прокуратури України.

Якщо звернутися до Великого тлумачного словника сучасної української мови, то взаємодія зазначена як взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджену дію між ким-небудь¹.

В теорії та практиці, як правило, поняття «взаємодія» вживається тоді, коли мова йде про взаємоузгоджену діяльність слідчого, процесуального керівника та прокурора. Метою такої взаємодії можна вважати здійснення заходів, спрямованих на максимальне об'єднання сумісних зусиль слідчого, процесуального керівника і прокурора.

Значний внесок у розробку теоретичних та практичних положень щодо організації роботи із взаємодії зроблено у наукових працях таких науковців, як М.І. Гошовський, В.М. Гусаров, З.З. Зінатулін, П.М. Каркач, О.П. Кучинська, О.Р. Михайленко, М.І. Мичко, В.Т. Нор, В.О. Черков та інші.

Взаємодія слідчого, процесуального керівника та прокурора (до повноважень якого віднесено представництво інтересів держави в суді) під час розслідування кримінальних правопорушень надає можливість зібрати та дослідити докази щодо спричинення підозрюваним (обвинуваченим) майнової шкоди або завдання збитків державним інтересам тощо.

¹ Бусел, В.Т. (2001). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 85.

У главі 9 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України)¹ закріплено інститут відшкодування шкоди у кримінальному провадженні. Шкода, яка завдана кримінальним правопорушенням, є підставою для визнання фізичної та юридичної особи потерпілими у кримінальному провадженні (ст. 55 КПК України). З відшкодуванням цієї шкоди пов'язується поновлення інтересів суспільства й держави. Забезпечення належної роботи з відшкодування шкоди (збитків) має важливе значення для усунення наслідків кримінального правопорушення.

З огляду на положення ст. 127 КПК України відшкодування шкоди (збитків), завданої державі внаслідок кримінального правопорушення, можлива одним з двох варіантів: 1) шляхом добровільної компенсації на будь-якій стадії кримінального провадження підозрюваним, обвинуваченим, а також за його згодою будь-якою іншою фізичною чи юридичною особою; 2) стягнення судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні.

Вже на початковому етапі розслідування від слідчого та процесуального керівника вимагається вирішення таких завдань:

- встановлення виду і розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- встановлення місцезнаходження майна, набутого в результаті вчинення кримінального правопорушення, доходів від нього, або на яке було спрямоване кримінальне правопорушення;
- встановлення майна, яким володіють підозрювані, обвинувачені (у тому числі на праві спільної сумісної власності подружжя, а також зареєстрованого на третіх осіб), і його місцезнаходження;
- встановлення правового статусу майна, виявленого у підозрюваних, обвинувачених (приватна, колективна) власність;
- вилучення і збереження майна для забезпечення цивільного позову і можливості конфіскації².

Слід зазначити, що у переважній більшості кримінальних проваджень, у яких збитки спричиняються державі або територіальним громадам, строк їх розслідування зумовлений тривалим проведенням необхідних судових експертиз (будівельно-технічних, економічних тощо).

Разом із тим, не зважаючи на тривалість їх проведення, слідчими та процесуальними керівниками за наявності орієнтовної суми цих збитків, до завершення експертиз слід проводити слідчі (розшукові) дії щодо відшукування майна осіб, причетних до вчинення правопорушення, на яке можливо у подальшому накласти арешт. Вказане виключає можливість особам, які у подальшому можуть набути статус підозрюваних, приховати це майно, у тому числі шляхом укладення фіктивних угод.

Будь-яке зволікання під час проведення досудового розслідування може мати негативні наслідки. У зв'язку з чим, у кримінальних провадженнях, у яких завдана шкода (збитки), вже на початковому етапі досудового розслідування слідчий та процесуальний керівник повинні проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії, спрямовані на з'ясування майнового стану підозрюваних з метою накладення арешту на майно.

Виявленню майна підозрюваного сприяє направлення запитів до відповідних органів реєстрації речових прав на нерухоме та рухоме майно, а також використання даних державних реєстрів щодо наявності транспортних засобів, іншого рухомого та нерухомого майна, рахунків у банківських установах тощо. Крім того, наявність майна встановлюється і шляхом здійснення тимчасового доступу до речей і документів, проведенням обшуків.

Для своєчасного та повного відшкодування шкоди (збитків) необхідно налагодити належним чином взаємодію між слідчим та процесуальним керівником.

Дана взаємодія, як зазначають науковці (зокрема, В.О. Черков) має теоретичні та правові підстави³. Так, теоретичними підставами є: спільність мети і завдань діяльності процесуального керівника та прокурора; однакова юридична сила процесуальних актів. Правовими підставами є:

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print1509613363325440>>. (2018, березень, 14).

² Лихолат, Д., Донський, О., Слободзян, А. (2014). Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов. *Вісник Національної академії прокуратури України*, 1(34), 40-41.

³ Черков, В.О. (2012). До питання про взаємодію прокурора, слідчого й оперативних підрозділів органів внутрішніх справ в умовах дії нового КПК України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка*, 4, 102.

Закон України «Про прокуратуру» та інші законодавчі акти, а також галузеві накази Генерального прокурора України.

Традиційно така взаємодія розглядається у двох формах: процесуальній – заснованій на нормах процесуального законодавства та не процесуальній – організаційній¹.

Перша форма взаємодії (*процесуальна*) спрямована на реалізацію кримінально-процесуальних, цивільно-процесуальних, господарсько-процесуальних та адміністративно-процесуальних правовідносин, що виникають, розвиваються і припиняються між процесуальним керівником та прокурором під час реалізації ними своїх повноважень.

Друга форма взаємодії між вказаними суб'єктами (*не процесуальна або організаційна*) має декілька видів, які передбачені та визначені внутрішньовідомчими нормативно-правовими актами, а також є частково формою адміністративного управління і не регламентується процесуальним законодавством. Така форма спрямована на налагоджену діяльність процесуального керівника і прокурора щодо пред'явлення позову поза межами кримінального провадження. Основним її видом є поєднання передачі інформації та матеріалів з кримінального провадження щодо відшкодування шкоди (збитків), завданих державним інтересам внаслідок кримінального правопорушення, з пред'явленням позову в порядку цивільного, господарського та адміністративного судочинства.

Існує декілька поглядів стосовно організації роботи прокуратури із взаємодії. Хоча поняття «організація», що в перекладі з французької (*organization*) – означає «упорядкування»², має кілька значень, одне з яких – упорядкування, приведення будь-чого у порядок, певну систему, то у сполученні з термінами «робота», «праця» і «діяльність» вона трактується в юридичній літературі неоднозначно.

Так, організацію роботи в органах прокуратури О.Р. Михайленко визначає як комплекс взаємопов'язаних дій, заходів, спрямованих на ефективне виконання функцій і завдань, покладених на прокуратуру³.

Дещо по-іншому організацію роботи у прокурорському колективі розуміє Л.М. Давиденко і зазначає, що вона вимагає, по-перше, умілого розміщення людей, і по-друге, узгодження діяльності (об'єднання їхніх зусиль) з метою найефективнішого вирішення завдань, що стоять перед прокуратурою⁴.

На погляд М.І. Мичка організація роботи, наприклад, апарату обласної прокуратури передбачає організацію взаємодії її структурних підрозділів⁵.

На наше бачення, на сучасному етапі організаційна форма взаємодії може бути:

1) *разовою*, тобто, коли така взаємодія має місце під час здійснення розслідування одного кримінального провадження або за результатами його розгляду у суді, а також у разі закриття цього провадження або зупинення досудового розслідування;

2) *періодичною*, тобто при виникненні відповідної необхідності щодо передачі матеріалів кримінального провадження з метою пред'явлення позову;

3) *постійною*, тобто такою, що здійснюється протягом тривалого часу (кварталу, півроку, року тощо).

З цією метою, процесуальний керівник має забезпечити своєчасну передачу прокурору з представництва матеріалів з долученням до них відповідного висновку щодо наявності підстав для представництва. Застосування представницьких повноважень може відбуватися у всіх видах судочинства (кримінальному, цивільному, господарському, адміністративному).

Так, однією із процесуальних форм представництва, відповідно до Закону України «Про прокуратуру» (стаття 23)⁶, є подання цивільного позову під час кримінального провадження у випадках та порядку, визначених кримінальним процесуальним законом.

Цивільний позов про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, у кримінальному провадженні має відповідні переваги, оскільки: зазначене забезпечує швидке

¹ Великий енциклопедичний юридичний словник (2012). Київ: Юридична думка, 104.

² Давиденко, Л.М. (1994). *Организация работы районной (городской) прокуратуры*. Харьков: ИПК, 18-22.

³ Михайленко, О.Р. (2005). *Прокуратура України: підручник*. Київ: Юрінком Інтер, 18.

⁴ Давиденко, Л.М. (1994). *Организация работы районной (городской) прокуратуры*. Харьков: ИПК, 18-22.

⁵ Мичко, М.І. (1995). *Проблеми організації роботи апарату обласної прокуратури*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Харків, 10.

⁶ Закон про прокуратуру 2014 (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <<http://www.rada.gov.ua>> (2014, жовтень, 14).

поновлення порушених інтересів держави або особи, якій кримінальним правопорушенням заподіяно шкоду, і особа, яка несе відповідальність за завдання цієї шкоди, звільняються від необхідності двічі брати участь у судовому розгляді й дослідженні доказів; надається можливість використовувати зібрані у кримінальному провадженні докази для об'єктивного вирішення позовних вимог; гарантується найбільш повне, всебічне й об'єктивне дослідження обставин кримінального правопорушення; встановлення розміру заподіяних збитків практично завжди важливе для правильної кваліфікації кримінального правопорушення і призначення покарання; одночасна реалізація кримінальної і матеріальної відповідальності має значний профілактичний і виховний вплив¹.

Не меншою перевагою є заощадження державних коштів у вигляді сплати судового збору у випадку пред'явлення такого позову у кримінальному провадженні.

Пред'явлення цивільного позову у кримінальному провадженні передбачено статтею 128 КПК України². Форма та зміст такої заяви повинні відповідати вимогам, встановленим для позовів, які пред'являються у порядку цивільного судочинства, тобто ст.175 ЦПК України³, а саме – позовна заява подається у письмовій формі і повинна містити: 1) найменування суду першої інстанції, до якого вона подається; 2) повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (для фізичних осіб) сторін та інших учасників справи, їх місцезнаходження або місце проживання чи перебування, поштовий індекс, ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України (для юридичних осіб), а також реєстраційний номер облікової картки платників податків (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серію паспорта для фізичних осіб – громадян України (якщо такі відомості позивачу відомі), відомі номери засобів зв'язку, офіційної електронної адреси та адреси електронної пошти; 3) зазначення ціни позову; обґрунтований розрахунок сум, що стягуються чи оспорюються; 4) зміст позовних вимог; 5) виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги; зазначення доказів, що підтверджують вказані обставини; 6) відомості щодо вжиття заходів досудового врегулювання спору; 7) відомості про вжиття заходів забезпечення доказів та інше. Позовна заява підписується позивачем або її представником із зазначенням дати її подання.

У випадку неможливості пред'явлення цивільного позову у кримінальному провадженні, а також якщо він залишений без розгляду, то може бути пред'явлений в порядку цивільного судочинства (ч. 7 ст. 128 КПК України) або іншого виду судочинства (стаття 162 Господарського процесуального кодексу України, стаття 160 Кодексу адміністративного судочинства України). Такий позов, з урахуванням діючого законодавства, прокурор може пред'явити лише в інтересах держави.

Отже, у разі необхідності усунення суспільно небезпечних наслідків злочинних діянь, – стягнення збитків, відшкодування шкоди, скасування або визнання протиправними та скасування незаконних рішень (актів), застосування наслідків нікчемності правочинів та інші способи відновлення інтересів держави процесуальний керівник передає наявні матеріали у кримінальному провадженні прокурору для пред'явлення позову у цивільному, господарському чи адміністративному судочинствах. Саме на взаємодії з метою пред'явлення позову поза межами кримінального провадження акцентовано увагу у наказі Генерального прокурора України від 30 квітня 2016 року № 171 «Про удосконалення взаємодії структурних підрозділів з питань представництва інтересів держави в судах»⁴, який конкретизує прокурорську діяльність з представництва інтересів держави в суді.

¹ Блажівський, Є.М., Якимчук, М.К., Козьяков, І.М., Туркот, М.С. та ін. (2014). *Підтримання прокурором державного обвинувачення*: підручник. Київ: Національна академія прокуратури України, 225.

² *Кримінальний процесуальний кодекс України 2012* (Верховна Рада України). *Голос України*.

³ *Закон України про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів 2017* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2147-19> (2017, жовтень, 03).

⁴ *Наказ Генерального прокурора України про удосконалення взаємодії структурних підрозділів з питань представництва інтересів держави в судах 2016* (Генеральна прокуратура України). *Офіційний сайт Генеральної прокуратури України*. <http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102> (2016, квітень, 30).

Основним важелем під час взаємодії є формування доказової бази, яка в подальшому буде слугувати гарантією реального забезпечення відшкодування збитків (шкоди) завданих державі.

Наприклад, одним із важливих доказів, що підтверджує розмір шкоди, завданої незаконною порубкою лісу (стаття 246 Кримінального кодексу України), є висновок екологічної експертизи. Іншими доказами, що отримані в ході досудового розслідування по даній категорії кримінальних проваджень можуть бути правостановлюючі та інші документи, які відображають дані про власників і користувачів земель, а також їх категорію; планово-картографічні матеріали лісовпорядкування та інші матеріали, які відображають місце проведення незаконної порубки і категорію лісів; документи, в тому числі протоколи процесуальних дій та додатки до них (протокол огляду місця події, що містить інформацію про площу знищеного або пошкодженого лісу, лісових насаджень та окремих дерев, а також специфіку виявлення на місці події слідів і пошкоджень; протокол слідчого експерименту; протокол огляду речового доказу); висновки експертиз (зокрема, біологічної); речові докази (бензопили, транспортні засоби, підроблені документи, лісоматеріали та лісопродукція)¹.

Наступний приклад, – самовільне заняття земельної ділянки (стаття 197-1 Кримінального кодексу України), до позову даної категорії долучаються такі докази кримінального провадження, як розрахунок та розмір завданої шкоди, акти обстеження земельних ділянок відповідного органу контролю, документи процесуального характеру у кримінальному провадженні, речові докази та інше.

Відтак, особливого значення набуває налагодження належної взаємодії між прокурором, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, та прокурором, яким реалізуються представницькі повноваження в суді.

Слід акцентувати увагу на досить важливому моменті такої взаємодії, – своєчасності передання процесуальним керівником матеріалів кримінального провадження, зокрема, за якими завдані збитки інтересам державним і територіальним громадам, прокурору з представництва для пред'явлення ним позову.

Проте, такий позов має бути пред'явлений в межах строків позовної давності. Як передбачено ст. ст. 256, 257 Цивільного кодексу України, позовна давність – це строк у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу. Загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки.

Вказаний строк поширюється на позови прокурора, пов'язані з відшкодуванням збитків, завданих державі, особливо у земельній сфері, охорони лісових ресурсів, об'єктів водного фонду, культурної спадщини тощо.

Водночас, значно ускладнило здійснення своєчасного захисту порушених інтересів держави в суді встановлення загального строку позовної давності при пред'явленні позовів до суб'єктів певного речового права щодо визнання незаконними правових актів органів влади та місцевого самоврядування, якими відповідне право було порушено. Законом України „Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку здійснення судочинства” № 4176-VI від 20.12.2011 р. (набув чинності 15.01.2012 р.) виключено п. 4 ч. 1 ст. 268 Цивільного кодексу України, згідно якого позовна давність на зазначені випадки не поширюється.

Виключення цієї норми права позбавило прокурора оскаржувати судові рішення, на підставі яких приватними особами або комерційними структурами незаконно набувалося право власності на об'єкти права власності Українського народу (незаконне відчуження об'єктів культурної спадщини, земель водного та лісового фонду тощо).

Тому, на сьогодні постала необхідність у прийнятті норми права, згідно якої не буде поширюватися позовна давність на вимогу власника або іншої особи про визнання незаконним правового акта органу державної влади або органу місцевого самоврядування, яким порушено його право власності або інше речове право. Таку норму права необхідно застосовувати виключно у випадках порушення інтересів держави.

Таким чином, форма прокурорської діяльності як взаємодія між слідчим, процесуальним керівником та прокурором з представництва інтересів держави в суді є дієвим засобом для вжиття заходів представницького характеру у разі наявності спричинених кримінальним правопорушенням шкоди (збитків) та поновлення порушених інтересів держави.

¹ Мала, О., Місюра, Л. (2016). Цивільний позов прокурора у кримінальному провадженні про відшкодування шкоди, завданої незаконною порубкою лісу. *Вісник прокуратури*, 9, 89.

References:

1. Busel, V. (2001). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [A great explanatory dictionary of the modern Ukrainian]. Kyiv, Irpin: VTF Perun [Kiev, Irpin: WTF Perun], 85 [in Ukrainian].
2. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 13 kvitnia 2012 [The Criminal Procedural Code of Ukraine of April 13, 2012] <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print1509613363325440>>. [in Ukrainian].
3. Lykholat, D., Donskyi, O., Slobadzan, A. (2014, №1(34)). *Vidshkoduvannia (kompensatsiia) shkody u kryminalnomu provadzhenni, tsyvilnyi pozov* [Compensation of harm in criminal proceedings, civil action]. Kyiv: Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy [Kyiv: the Bulletin of the National Academy of Public Prosecutor of Ukraine], 40-41 [in Ukrainian].
4. Cherkov, V. (2012, 4). *Do pytannia pro vzaiemodiiu prokurora, slidchoho y operatyvnykh pidrozdiliv orhaniv vnutrishnikh sprav v umovakh dii novoho KPK Ukrainy* [On the issue of the interaction of the prosecutor, investigator and operational divisions of the internal affairs bodies under the conditions of the new Criminal Procedure Code of Ukraine]. Luhansk: Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O.Didorenka [Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.A. Didorenko], 102 [in Ukrainian].
5. Velykyi entsyklopedychnyi yurydychnyi slovnyk (2012). [The Big Encyclopaedic Law Dictionary]. Kyiv: Yurydychna dumka [Kyiv: Legal thought], 586 [in Ukrainian].
6. Davydenko, L. (1994). *Organizacija roboty rajonnoj (gorodskoj) prokuratury* [Organization of work of the district (city) prosecutor's office]. Kharkiv: IPK [Kharkiv: IPK], 18-22 [in Ukrainian].
7. Mykhailenko, O. (2005). *Prokuratura Ukrainy* [Office of Public Prosecutor of Ukraine]. Kyiv: Yurinkom Inter [Kyiv: Yurinkom Inter], 18-22 [in Ukrainian].
8. Davydenko, L. (1994). *Organizacija roboty rajonnoj (gorodskoj) prokuratury* [Organization of work of the district (city) prosecutor's office]. Kharkiv: IPK [Kharkiv: IPK], 18-22 [in Ukrainian].
9. Mychko, M.I. (1995). *Problemy orhanizatsii roboty aparatu oblasnoi prokuratury: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand.. yuryd. nauk: prets. 12.00.10 Sudoustrii; prokuratura ta advokatura* [Problems of organization of work of the apparatus of the regional prosecutor's office: the author's abstract. dis. on obtaining sciences. degree of Cand. Law. Sciences: prec. 12.00.10 Shipbuilding; prosecutors and advocates]. Kharkiv [in Ukrainian].
10. Zakon Ukrainy Pro prokuraturu vid 14 zhovtnia 2014 [Law of Ukraine On the Prosecutor's Office of October 14, 2014] <<http://www.rada.gov.ua>> [in Ukrainian].
11. Blazhivs'kyi, E.M., Yakymchuk, M.Ya., Koz'yakov, I.M., Turkot, M.S. ta in. (2014). *Pidtrymannya prokurorom derzhavnogo obvynuvachennya* [Maintenance by the public prosecutor of a public prosecution]. Kyiv: National Prosecution Academy of Ukraine [in Ukrainian].
12. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 13 kvitnia 2012 [Criminal Procedural Code of Ukraine of April 13, 2012] <zakon.rada.gov.ua/go/4651-17> [in Ukrainian].
13. Zakon Ukrainy pro vnesennia zmin do Hospodarskoho protsesualnogo kodeksu Ukrainy, Tsyvilnogo protsesualnogo kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv vid 3 zhovtnia 2017 [The Law of Ukraine on Amendments to the Economic Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedure Code of Ukraine, the Code of Administrative Proceedings of Ukraine and other legislative acts of 3 October 2017] <zakon.rada.gov.ua/go/2147-19> [in Ukraine].
14. Nakaz Heneralnogo prokurora Ukrainy pro udoskonalennia vzaiemodii strukturnykh pidrozdiliv z pytan predstavnytstva interesiv derzhavy v sudakh vid 30 kvitnia 2016, № 171 [Order of the Prosecutor General of Ukraine on improving the interaction of structural units on issues of representation of the interests of the state in the courts of April 30, 2016 No. 171] <http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102> [in Ukrainian].
15. Mala, O., Misiura, L. (2016, №9). *Tsyvilnyi pozov prokurora u kryminalnomu provadzhenni pro vidshkoduvannia shkody, zavdanoi nezakonnoiu porubkoiu lisu* [Civil suit of a prosecutor in criminal proceedings for compensation for damage caused by illegal logging] Kyiv: Visnyk prokuratury [Kyiv: Bulletin of the Prosecutor's Office], 89 [in Ukrainian].